ב א מיי׳ פ״י מהלכות תפלה

טוש"ע או"ח סי׳ קכו סעיף ב: נא ב מיי׳ שם טוש"ע שם וסי׳

מוש"ע או"ח סימן קיט סעיף ג ובסי קכו סעיף ב: גג ד מיי פי"ד מהלי נשיאם כפים הלי ה סמג עשין כ טוש"ע או"ח סימן קכח סעיף

יט: גד ה מייי פט"ו שם הלכה י

טוש"ע שם סעיף כ: נה ו טוש"ע או"ח סי" נג סעיף

הלכה א ד סמג עשין יט

סמג עשיו יט טוש"ע או"ח

סנוג עמין יע פושים נויינו סי קכג סעיף א: גם י מיי פייה שם הלי י סמג שם טושיע אוייח סיי קיג סעיף א:

רבינו חננאל

[מחינן ליה במרופתא דנפחא. פי׳ קורנס של נפחים].

האומר יברכור טובים הרי זה

מוש"ע או"ח סי קכו סעיף ב: נו ח מיי פ"א שם הלכה ד ופ"ו הל' ג סמג שם טוש"ע

לו"ח סי׳ קיב סעיף א: נח ט מיי׳ פ״ה שם הלי

הלכה ג סמג עשיו יט

מגילה דף כה, ב) שם וועמ"ש לעיל לג: גירסת הרי"ף ורא"שו. ג) נ"ח בה, ד) [סוטה לח:], ה) [פירוש ינענע בראשו], הונא וכו' כך היה הגירסא לפני רש"י וע' בסוף ס' קרבן נתנאל], **ח**) מכילתא דר"י פרשת בשלח, ח) מכינתה דר״י פרשת בשנה,
 ט) [לפי שמצוה להתפלל במקום
 נמוך כדאימא לעיל י: הלכך קמני
 יירד ע׳ רש״י ר״ה לב. ד״ה ירד];
 [מוספחא פ״א הי״א], ל) [שייך לדף לג:], ל) [ג"ז שייך לשט], מ) [וע"ע מוס' מנחות מד. לשט], מ) [וע"ע מוס' מנחות מד. ד"ה כל כסן כו'], () [פ"ב ה"ד], ד"ה כל כהן כו'], נ) [פ"ב ה"ד], ס) [וע"ע תוס' ע"ג ח. ד"ה אם **د**رار

תורה אור השלם

ו. ואתנפל לפני יי את אַרבּעים הַיּוֹם ואֵת אַרבּעים

דברים ט כה 2. וַיִּצְעַק משָה אֶל יִיָּ לֵאמֹר. אַל נא רפא יץ אל נא רפא נא לה: . רמדרר יר יג

הגהות הב"ח

(h) תום' ד"ה מלמדין וכו' וחיישינן ליוהרא. נ"ב כלומר ועוד חיישינן ליוהרא:

גליון הש"ם

גמ' אר"ש בן פזי אריב"ל. במדלש רצה ברלשית פרשה לט ליתל ריצ"ג בשם ריב"ל למת כ"ג תחלת כל ברכה שוחה והמלך בתחלת כל ברכה ובסוף יהמנך במחנת כנ ברכה ובפוף כל ברכה שוחה. רבי סימון בשם ריב"ל אמר המלך משהיה כורע לא היה מוקף: ר"יה מתחלת הברכה ובו' ומכילא בר'. עיין בקרבן ומנאל שמנא בי בין פוף כן מומוג מתנ גירסא בקלף. תיובתא דרב אסי לימא תהוי תיובתא דר"ה אמר לך ר"ה:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף, וגם ממה שש"ץ אומר להם על כל דבור ודבור דלא חשיב להו הפסקה. ב. בתוס' רי"ש כתב. תפלה למגילה וק"ש.

מוסף רש"י

חברותא כלפי שמיא. וכי נחבר והא כבלי שביא. וכי כמנהג הבירו נוהג בהקב"ה לדבר לפניו שלא במחכרון וחור ומראה לו בכופלו שלא כיון בראשונה (מגידה בה.). האומר יברכוך טובים הרי זה דרכי מינות. שחינו כולל רשעים ברכוך טובים הרי זה דרכי מינות. שאינו כולל רשעים כשבחו של מקום, וחכמים למדו (כריחות י:) מחלבנה שריחה רע ומנאה הכחוב בין סממני הקטורת שמלריכן בין סממני הקטורת שמלריכן ין מתותה הקמתם שתורק הכתוב בהלאמן להיומן בלגודה אתת (מגילה שם. וע"י מנחות כו), וחוזר לתפלתו רשאי. לישל את כפיו (טומה לח), שהקדיחתו מלח, שכפתו, שהקדיהור מלדו. מכחם, כמפמו, כמו כי אם קדהה, לומר נמנה כמו כי אם קדהה, לומר נמנה בו מלח יותר מדי (עודבין נד.). רובן קשה ומיעוטן יפה. כשיש לאדם מעט מהם יפה לגופו לנפוא הועוב שיהא לו לגופו לרפואה ועוד שיהא לו מותר אותר אותר שיהה לו כלנה, אבל רובן קשה, כשיש לו הרבה (גיטין פרס. מתן (ב"ב כה.).

רב ניסים גאון

תנו רבנן אלו ברכות שאדם
שוחה בהן כו'. פי׳
בתלמוד ארץ ישראל בפ׳
מאימתי קורין הכל שוחין
בהודאה עם שליח צבור ר׳ יועירא אמר ובלבד במודים כו׳ תני ובלבד שלא ישוח יותר מדאי ובגמ' דד' אבות נזיקין מבא קמא דף טו) איתא שדרו של אדם לסוף (ע׳) [שבע] שנה נעשה נחש והני מילי הוא דלא כרע במודים ובגמ' דסוטה בפ' אלו נאמרים בכל לשון (דף מ) אמרי בזמן ששליח צבור אומר מודים העם מה הם אומרים:

הברותא כלפי שמיא. מנהג שנוהג אדם בחברו ינהג אצל המקום ולא יזהר בתפלתו: מחינן ליה. כלומר מלמדין אותו שיכוין ומכין אותו אם ירגיל בכך: מרופתא. קורנס. ותשם את המקבת בידה מתרגמינן מרופתה (שופטים ד): בותנר׳ ולה יהה סרבן בחוחה שעה. לפי

ששאר יורדין לפני התיבה כשאומרים לו לך רד לריך לסרב פעם אחת כלומר איני כדאי לכך כדאמרי׳ לקמן בשמעתין אבל זה לא יסרב מפני שגנאי הוא שתהא התפלה מופסקת כל כך: מתחלת הברכה שעעה זה. אם דלג א' מן הברכות ואמר אחרת ואינו יודע לשוב ולאחוז סדרו יתחיל העובר תחתיו אותה ברכה שדלג זה ואומר משם ולהלן: לא יענה אמן אחר הכהנים. הש"ל בסוף כל ברכה וברכה: מפני הטרוף. שלא תטרף דעתו ויטעה לפי שש"ל הוא לריך להתחיל ברכה שניה ולומר לפני הכהגים כל תיבה ותיבה כדאמרינו במס' סוטה (דף לט:) ובענותו אמן לא יוכל לכוין מהר ולהתחיל בברכה שלחחריו: אם אין שם כהן אלא הוא. החזן: לא ישא את כפיו. שמא לא יוכל לחזור לתפלתו לדעת לכוין להתחיל בשים שלום שדעתו מטורפת מאימת הלבור: ואם הבטחתו. כלומר אם בטוח הוא שאין דעתו מטורפת גבו' יסרב. מאימת הלבור: כשאומרים לו לך יעשה עלמו כלא רולה כלומר איני כדאי: שהקדיחסו. לשון שרפה כמו כי אש קדחה באפי (דברים לב): מהבהב. כלומר מזמין עלמו כמו ננער לעמוד: אין להן סדר. ואם דלג ברכה אחת ואח"כ מכר בה אומרה אף שלא במקומה: מתחלת הברכה שטעה זה. מוממילה משתמע דגומר ממנה והלאה אלמא על סדרה לריך לחזור ולאומרה: חדא ברכתא נינהו. ודקתני מתני׳ מתחלת הברכה שטעה זה היינו אתה חונן: ונפטר. נוטל רשות: א"ל להוכיר שמו. של חולה: מחלה וסוף. במודים ולך נאה להודות:

יאת ארבעים היום ואת ארבעים הלילה וגו' שוב מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה מקצר יותר מדאי א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו דכתיב יאל נא רפא נא לה א"ר יעקב אמר רב חסדא כל המבקש רחמים על חבירו אין צריך להזכיר שמו שנאמר אל נא רפא נא לה ולא קמדכר שמה דמרים: ת"ר יאלו ברכות שאדם שוחה בהן באבות תחלה וסוף בהודאה תחלה וסוף ואם בא לשוח בסוף כל ברכה וברכה ובתחלת כל ברכה וברכה מלמדין אותו שלא ישחה 9אר"ש בן פזי אריב"ל משום בר קפרא הדיום כמו שאמרנו

כהו דמה דפי׳ דהויא הפסקה היינו דוקא בימיהם מיד כשסיימו ברכת הודאה לא היו אומרים או״א ברכנו בברכה כדמשמע בסוטה

(שם) דקאמר אין הקורא רשאי לקרות כהנים עד שיכלה אמן מפי הלבור פי׳ אמן שעונין בסיום ברכת הודאה אלמא משמע שלא היו אומרים אלא כהנים מיד אבל עכשיו שהורגלו לומר אלהינו בלשון ברכה ותפלה אין זו הפסק דלא גרע מעניית אמן

דהכא דלא חשיבא הפסק כדפרישית×ש: אמצעיות אין להן סדר. פי׳ בקונטרס ואם דלג ברכה אחת ואחר כך נוכר בה שלא

במקומה אומרה במקום שמכר. ולא נהירא דהא חנן במגילה (פ"ב ד' יו.) הקורא את המגילה למפרע לא ילא ותניא (שם) וכן בהלל וכן בק״ש וכן בתפלה לכך נראה כפירוש רשב״ם ורב אלפס דאין להן סדר דקאמר היינו שיתחיל במקום שדלג הברכה ומשם ואילך יאמר הכל על הסדר אבל ודאי לא יתחיל באתה חונן כמו בג׳ ראשונות וג׳ אחרונות שחוזר לראש וראיה מדתניא בתוספתא דמכילתין י הקורא את שמע

והשמיט בה פסוק אחד לא יקרא אותו פסוק בפני עלמו אלא מתחיל מאותו פסוק ואילך וגומר עד סופה ותניא נמי בפ"ב דמגילה (ד' יח:)

שאם השמיט פסוק א' במגילה שקורא על הסדר מאותו פסוק ואילך והתם משוי תפלהי למגילה לענין הך מילתא כדפרישית ובה"ג פסק כרב אסי דאמר אמצעיות אין להן סדר חדא דרב הונא כתלמיד לגבי רב אסי כדאמריען בכמה מקומות אמר רב הונא אמר רב אסי

ועוד דלרב הונא לריך לדחוק ולשנויי מתני דכולהו חדא ברכתא נינהו ואשנויי דחיקי לא ניקום ונסמוך ועוד דרב אסי ורב ששת קיימי

בחד שיטתא ועוד דבשל סופרים הלך אחר המיקל וא"כ אדם שטעה ודלג ברכה אחת באמלעיות או שלא אמר המלך המשפט בין ר"ה

ליוה"כ דקי"ל בפ"ק (דף יב:) דמחזירין אותו לא יחזור לאתה חונן אלא לאותה ברכה שדלג ומשם ואילך יאמר על הסדר כדפי" רשב"ם והיכא שטעה בג' ראשונות כגון שטעה בחתימתן או לא הזכיר בין ר"ה ליוה"ל בברכת אבות זכרנו או בתחיית המתים מי כמוך או

שלה אמר המלך הקדוש חוזר לראשונה והיכה שטעה בשלש אחרונות כגון שטעה כמו כן בחתימתן או שלה הזכיר בין ראש השנה

ליוה"כ בשים שלום בספר חיים טובים או וכחוב לחיים טובים בהודאה חוזר לעבודה וטעמא דכיון שכולה שבח הוי כברכה א'. ותענית

לבור שש"ל קובע ברכה לעלמו שאומר עננו בין גואל לרופא אם שכחה ונזכר בה קודם סיום תפלה אין מחזירין אותו כיון שהיה לריך לחזור ולומר על הסדר כפי׳ רשב״ם א״כ הויא ברכה לבטלה אם מחזירין אותו אבל לפי׳ הקונטרס היה אומרה במקום שמכר ואין כאן ברכה

לבטלה: אל ישאל אדם צרביו לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות. פי׳ ר״ח ורבינו האי דוקא ליחיד אבל לרכי לבור שואלין ולכך אנו אומרים

ואותן בני אדם שאומרים ב' או ג' חברותא כלפי שמיא מי איכא אי לא כוון סחברותא פעמים שמע ישראל ביוה"כ משתקין . דעתיה מעיקרא מחינן ליה במרזפתא דנפחא אותם לפירש"י ולפר"ח מגונה מיהא עד דמכויז דעתיה: מתני' י (האומר הוי או שמא אין לחוש רק כשקורא יברכוך מובים הרי זה דרכי מינות) "העובר ק"ש בעונתה ומקבל עליו עול מלכות לפני התיבה ומעה יעבור אחר תחתיו ולא ביהא סרבן באותה שעה מהיכן יהוא מתחיל מתחלת הברכה שמעה יוה העובר לפני התיבה לא יענה אמן אחר הכהנים מפני הטרוף הואם אין שם כהן אלא הוא לא ישא את כפיו יואם הבטחתו שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפלתו רשאי: גב" ת"ר יהעובר לפני התיבה צריך לסרב ואם אינו מסרב דומה לתבשיל שאין בו מלח ואם מסרב יותר מדאי דומה לתבשיל שהקדיחתו מלח כיצד הוא עושה פעם ראשונה יסרב שניה סמהבהב שׁלישית פושם את רגליו ויורד ית"ר שלשה רובן קשה ומיעומן יפה ואלו הן שאור ומלח וסרבנות אמר רב הונא ימעה בשלש ראשונות חוזר לראש באמצעיות חוזר לאתה חוגן באחרונות חוזר לעבודה ורב אםי אמר אמצעיות אין להן סדר מתיב רב ששת מהיכן הוא חוזר מתחלת הברכה שמעה זה יתיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא אמצעיות כלהו חדא ברכתא נינהו אמר רב יהודה "לעולם אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות אלא באמצעיות דא"ר חנינא ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו אמצעיות דומה לעבד שמבקש פרם מרבו אחרונות דומה לעבד שקבל פרם מרבו "ונפטר והולך לו "ת"ר מעשה בתלמיד אחד ∞שירד לפני התיבה בפני רבי אליעזר והיה מאריך יותר מדאי א"ל תלמידיו רבינו כמה ארכן הוא זה אמר להם כלום מאריך יותר ממשה רבינו דכתיב ביה

שמים ומ"מ טוב שלא לומר אך מה שאומרים ה' הוא האלהים ז' פעמים ביוה"כ ויום ערבה כנגד ז' רהיעים משבחים לבורא שהוא דר למעלה מז׳ מנהג כשר הוא וגם מלינו בקרא שתי פעמים ה' הוא האלהים גבי אליהו (מלכים א יח): מהיכן הוא מתחיל מתחלת הברכה שמעה בה. ירוסלמי בטיטי אשתתק באופנים אתון שיילון לר׳ בון אמר להו בשם ריב"ל זה שעבר תחתיו יתחיל ממקום שפסק ופריך והתנן מתחיל מתחלת הברכה שטעה בה אמר להו מכיון דעניתון קדושת השם כמי שהוא תחלת הברכה למי: לא יענה אמן אחר הכהנים מפני המרוף. תימה תיפוק ליה דמפסיק תפלה אם עונה אמן וי"ל מחחר שלח חמר החי טעמח ש"מ דעניית אמן לא חשיב ליה הפסקה מאחר שלורך תפלה הוא אבל לקרות כהנים לדוכן אומר ר"ח שאין ש"ל יכול לקוראם דחשיב הפסקה לתפלה אם קוראם אלא אחד מבני הקהל קוראם והא דאמרינן בסוטה פ' אלו נאמרים (ד׳ נח.) לשנים קורא כהנים וכו׳ לאו אשליח לבור קאי אלא אחזן כדתניה בספרי (פרשת נשה) המור להם מלמד שהחזן אומר להם אמרו וחזן לאו היינו שליח לבור דחזן היינו המתעסק בלרכי לבור וכן משמע נמי בסוטה (ד' לט:) דלאו אשליח לבור קאי דמעיקרא קאמר אין הכהנים רשאיו להתחיל בברכה עד שיכלה הדבור מפי הקורא פי׳ הקורא

כהנים ואח"כ אומר אין שליח לבור

רשאי וכו' משמע דשנים הם ויש שהיו

רולים לומר דכמו כן אין ש"ל רשאי

להקרות יברכך לכהנים דכמו כן הוי

הפסקה אמנם רבינו יהודה פי׳

דבהדיה יש במדרש טעמי יתרות וחסרות אמור להם מלמד ששליח

לבור אומר להם על כל דבור ודבור

וכן יש שרולים להתיר לשליח לבור

עלמו לקרות כהנים אפילו לפי׳ ר״ת

סאמר מודים מודים משתקין אותו. ירושלמי הדא דתימא בלבור

פי׳ בקונטרס משתקין אותו דמחזי כעושה ב׳ רשויות ובה״ג ובפר״ח

מפרש איפכא פסוקא פסוקא אין משתקין אותו מיהו מגונה הוי

חבל ביחיד תחנונים הם: מאמר פסוקא פסוקא וכפליה.

לשון הגמרה לה משמע כפי׳

דרך המינות.פירוש, משום דמיחזי כשתי רשיות. העובר לפני התיבה וטעה וכו'. אוקימנא שליח צבור היורד בתחלה לפני התיבה, פעם בוולות לפני הורבה, בעם ראשונה מסרב, ב' מהבהב, ג' פושט את רגליו ויורד. אבל היורד תחתיו של זה שטעה בתפלתו, אינו רשאי לסרב כלל. ורב אסי אמר אמצעיות אין להן סדר. פי', בג' ראשונות ובג' אחרונות הכל ו אשונות ובגי אוחונות הכל שוין שיש להם סדר, ואם טעה בהודאה או בשים שלום חוזר לעבודה. ולרב אסי אם טעה ואמר סלח לנו קודם השיבנו אינו צריך לחזור ולומר אתה חונן לאחריו השיבנו ואחריו סלח לנו, ואחרי שאמר השיבנו יאמר ראה נא בענינו וכן בכל ברכות האמצעיות. וקיי"ל . כרב אסי. דרב הונא לגבי רב אסי כתלמיד הוא נחשב. ותו דמתניתין מסייע ליה וקשיא לרב הונא. ואע"ג דשני, אשנויי לא סמכינן. ותו דתלמוד ארץ ישראל מסייע ליה דגרסינן בירושלמי אליעזר הוי יתיב בחד אליעור הוי יתיב בחד בי כנישתא, על חזנא ואטרח על חד דייעול, ולא על, לסופה על לגביה דר"א, א"ל לא יכעוס שעובר תחתיו יתחיל ממקום . מכיון דעניתון קדושתא כמה שהיא תחלת ברכה. הלכך בין יחיד בין שליח ציבור טעה בשלש ראשונות חוזר למגן אינו חוזר כלל אלא אומר במקום שזוכרה ודיו. והוא במקום שוומיה הידיר. הודא דלא סיים צלותיה ולא עקר כרעיה, אבל אי עקר כרעיה אפי׳ באמצעיות חוזר. אל ישאל אדם צרכיו לא בשלש ראשונות ולא בשלש אחרונות. פירוש, קים להו תשובה וכיוצא בהן שרי, דהא שלש אחרונות עבודה והודאה ישים שלום שאלה נינהו ושרי. דמשני או מוסיף או גורע בג׳ ברכות ראשונות מן המטבע שטבעו חכמים בברכות. ואלו

בתפלתו לית לן בה, דהא משה

רבינו פעם האריך בתפלתו ארבעים יום ופעם קיצר ואמר אל נא רפא נא לה.

זכרנו וקרובץ ויעלה ויבא בהם ותדע דדוקא יחיד קאמר שהרי עיקר ברכות אחרונות לרכי לבור הס[©]: **כולכודין אותו שלא ישחה.** וא״ת וישחה ומה בכך וי״ל שלא יבא לעקור דברי חכמים שלא יאמרו כל אחד מחמיר כמו שהוא רולה ואין כאן תקנת חכמי׳ וחיישינן (⁶⁾ ליוהרא: